

Obraćanje Visokog predstavnika Vijeću za evroatlantsko partnerstvo

Gospodine generalni sekretaru, Lord Robertson

Gospodo članovi Vijeća za evroatlantsko partnerstvo

Dame i gospodo

Vijeće za evroatlantsko partnerstvo osnovano je u julu 1990.god. – prvobitno kao Vijeće za sjevernoatlantsku saradnju, u vremenu velikih i često dramatičnih promjena. Padom komunizma i završetkom hladnog rata, globalna diplomatija je stupila na “nepoznato tlo”. Jednu deceniju prije, Zapad je energično radio na stvaranju pozitivnog odgovora na promjene koje su se dešavale na Istoku. Ovaj odgovor nije uvijek bio adekvatan ili čak u cjelosti odgovarajući, ali se razvijao. Izgrađen je na uvjerenju da se dati trenutak mora iskoristiti, da se izvanredne prilike nastale brzim padom istočnoevropskih diktatorskih režima ne smiju protratiti. Poslije više godina oklijevanja, Međunarodna zajednica je 1995.god. iskoristila priliku da okonča rat u Bosni i Hercegovini, te da nakon potpisivanja Daytonskog mirovnog sporazuma, učestvuje u poslijeratnom oporavku zemlje.

Zemlje članice Vijeća za evroatlantsko partnerstvo naročito dobro mogu shvatiti prirodu izuzetno teškog oporavka Bosne i Hercegovine. Među 19 država-članica NATO-a i 27 država-partnera u okviru Vijeća za evroatlantsko partnerstvo, nalaze se i države koje su nedavno prošle kroz velike teškoće. Bosna i Hercegovina trenutno rješava svoje vlastite probleme; uz opsežne ekonomske reforme, političko vođstvo Bosne i Hercegovine ulaže napore u cilju bolje integracije u evropske strukture, a njene vojne strukture se spremaju za pridruživanje Partnerstvu za mir.

Obnova Bosne i Hercegovine predstavlja zajednički pothvat

Međunarodne zajednice i naprednih elemenata u civilnom i političkom društvu zemlje. NATO osigurava sigurnosni okvir dok civilne agencije, koje koordinira moj Ured, uspostavljaju socijalne, političke i ekonomske temelje na kojima se gradi održiva i mirna demokratska država. Prilikom mog jutrošnjeg obraćanja Sjevernoatlantskom vijeću, u kratkim crtama sam opisao napredak koji je ostvaren od 1995. godine.

Ali prije nego vas informiram o napretku postignutom u procesu mirovne implementacije, dozvolite mi da se osvrnem na pitanje reorganiziranja sveukupnog prisustva civilnih predstavnika međunarodne zajednice u Bosni i Hercegovini – dodatnog zadatka koji su mi povjerili Vijeće općih poslova EU i Vijeće za implementaciju mira. Ovim naporima se želi optimizirati efikasnost kako bi preostali zadaci mogli biti izvršeni uz što veću usredotočenost, bolju koordinaciju i manje troškove. Kako međunarodne agencije budu završavale svoj posao u konkretnim oblastima kojima se bave tako treba ubrzati proces prenošenja nadležnosti na domaće agencije.

Ukratko, aktivno radimo na tome da mi ostanemo bez posla i “zaposlimo” Bosance i Hercegovce tako što će oni preuzeti odgovornost za svoje obaveze i za budućnost. Koncept odgovornosti (“ownership”) i lokalna nadležnost je u samom središtu moje strategije od početka mog mandata. Proces preuzimanja odgovornosti je spor i tek sada počinje zaživljavati.

Očekujem da će velika većina suštinskih zadataka koje obavlja OHR biti izvršena u slijedeće dvije godine. Moj model uspostave radnih tijela (Task Forces) će doprinijeti ovom procesu putem značajnog poboljšanja koordinacije i efikasnosti u provođenju aktivnosti međunarodne zajednice u BiH. U tom momentu, organizacije kao što su OSCE, Svjetska banka, UNDP i prije svega EC će imati ulogu koju imaju i u drugim zemljama u tranziciji odnosno da čvrsto utemelje demokraciju i funkcionalnu tržišnu ekonomiju. S obzirom da je budućnost BiH u Evropi i njenoj integraciji u evropske strukture, uloga koju ima i koju će u budućnosti imati Evropska unija je zaista od suštinskog značaja. Sudjelovanje Evropske unije u procesu normalizacije Bosne i Hercegovine se može unaprijediti.

U skladu sa novom strukturom, civilne operacije Međunarodne zajednice u Bosni i Hercegovini će biti koordinirane kroz radna tijela (Task Forces) u kojima će učestvovati sve relevantne agencije. Trenutno, ovaj sistem jako dobro funkcioniše na polju povratka, gdje je Radna grupa za obnovu i povratak – RRTF – okupila sredstva i osoblje nekoliko različitih agencija. Nova radna tijela će se usredotočiti na pitanja vladavine zakona, izgradnje institucija, ekonomske politike, te obnove i povratka (što će biti zasnovano na postojećoj Radnoj grupi za obnovu i povratak –RRTF). Pored ovih radnih tijela, šefovi ključnih međunarodnih agencija će se redovno sastajati u “kabinetu”, kojim će predsjedavati Visoki predstavnik. Sastanci Kabineta će omogućiti ovim agencijama da na efikasniji način koordiniraju svoje vlastite aktivnosti te sveukupnu politiku Međunarodne zajednice u BiH.

Detaljna verzija ovog sistema biće prezentirana na sljedećem sastanku Upravnog odbora Vijeća za implementaciju mira, kome sam ja odgovoran.

Sveukupno gledano postiže se istinski napredak i izvjesno je da postoji svjetlo na kraju tunela. Međutim, naš posao još uvijek nije okončan. Sada organi vlasti Bosne i Hercegovine moraju poduzeti više – mora se ubrzati proces implementacije mira i provođenja reformi.

Naše aktivnosti ostaju usmjerene na prioritete utvrđene tokom Briselske konferencije Vijeća za implementaciju mira, a to su:

- ekonomska reforma,
- povratak izbjeglica,
- konsolidacija institucija, uključujući i uspostavu nezavisnog sudstva koje će osigurati vladavinu zakona,
- uz to, sve više usmjeravamo pažnju na obezbjeđenje dugotrajne bezbjednosti putem vojno-sigurnosne reforme i restrukturiranja.

Dozvolite mi da započnem sa pitanjem ekonomske reforme. Tokom protekle godine bili smo svjedoci znatnog napretka koji je postignut u procesu uspostave modernog bankarskog sistema. Nadalje, tokom prošle godine konvertibilna marka BiH je izrasla u ključni stub stabilnosti, s obzirom da je došlo do povećanja deviznih rezervi sa 1 milijarde na 2,6 milijardi konvertibilnih maraka. Međutim, u toku ove godine program privatizacije mora ostvariti puni zamah. Bosna i Hercegovina još uvijek nije prebrodila krizu u oblasti ekonomskog oporavka i ekonomske reforme – stopa nezaposlenosti je visoka, obim trgovinske razmjene sa inostranstvom nizak, domaća i strana ulaganja su skromna, čak preskromna, a životni standard građana je takav da osigurava zadovoljavanje samo najosnovnijih potreba. Što se tiče teških socijalnih reformi, poput reforme penzionog sektora, njih sam ja morao nametnuti – u tom smislu, Bosanci i Hercegovci moraju pokazati više političke volje.

Nekoliko riječi o jednom od glavnih ciljeva, povratku izbjeglica. Od 1995. godine, u svoje prijeratne domove vratilo se 1,3 miliona izbjeglica i interno raseljenih osoba. U toku 2000. godine broj povratnika u područja u kojima pripadaju manjinskoj zajednici drastično se povećao, a ta dinamika zadržana je i u toku 2001. U posljednje dvije godine preko 130.000 izbjeglica i raseljenih osoba se vratilo u područja u kojima je narod kojem pripadaju u manjini. To je od ključne važnosti, s obzirom da je povratak manjinskog stanovništva prava mjera uspjeha kojeg postizemo u procesu saniranja posljedica etničkog čišćenja. Ukoliko se održi isti tempo, a vjerujem da je to moguće, najveći broj preostalih izbjeglica i raseljenih osoba koje se žele vratiti biće u mogućnosti da to urade do 2004. godine. Ostvarenje ovog cilja će biti potvrda strategije poslijeratne obnove zemlje –prije samo dvije godine skeptici su na masovnji povratak gledali kao na gotovo nemoguć projekat. To bi dakle bilo ravno historijskom dostignuću, ali i trajni dokaz da je humanitarnom intervencijom ipak moguće promijeniti ishod najtežih zločina.

Politička i institucionalna pitanja i dalje zahtijevaju moju pažnju u velikoj mjeri. Sve do početka prošle godine napredak u uspostavljanju funkcionalnih institucija ozbiljno je bio ometan konstantnom nadmoći nacionalističkih stranaka. Dolazak na vlast Alijanse za promjene

izmijenio je odnos političkih snaga, i u tome vidimo zakašnjeli začetak normalne politike u Bosni i Hercegovini. Pomna nastojanja u proteklih šest godina urodila su plodom.

Pad Slobodana Miloševića, i prije toga odlazak Franje Tuđmana u Hrvatskoj, otvorili su mogućnost za regionalnu saradnju tamo gdje je do tada politička scena bila obilježena snovima o hegemoniji i podjelama. Ključni region oko Bosne približio se nepovratnom ulasku u novu eru. Sve veći broj regionalnih inicijativa, koje je omogućio Pakt o stabilnosti te drugi, svjedoči o novom pozitivnom raspoloženju u regionu.

Funkcionalna integracija, kao pristup koji smo primijenili u BiH, prema mom mišljenju, može odigrati veću ulogu u ispunjenju naše vizije o potpunoj euro-atlantskoj integraciji zemalja u regionu, kao konačnom cilju, koji bi se postigao putem saradnje.

Bauk haosa, mržnje i destrukcije još uvijek nije u potpunosti iskorijenjen, s obzirom da su optuženi ratni zločinci još uvijek na slobodi, a nacionalističke snage čekaju izbore i novu šansu za izgradnju vlastitog bogatstva na bijedi sopstvenog naroda. U toku svog mandata konstatno sam apelirao na odgovorne organe vlasti da uhapsu i predaju haškom sudu Radovana Karadžića, Ratka Mladića, i sve druge koji su optuženi za ratne zločine. Danas još jednom apeliram i molim da se to uradi, i to što prije. Bosna i Hercegovina ne može postati normalna zemlja sve dok su osobe optužene za najteže zločine na slobodi.

Domaći organi vlasti isto tako moraju odigrati i svoju ulogu. Danas čak i u Republici Srpskoj postoje određeni znakovi koji upućuju na veći stepen saradnje sa Sudom u Hagu. Ali, bez obzira na to, neću se osloboditi skepse sve dok ne vidim konkretne rezultate.

Ovo je godina izbora. Po prvi put nakon Daytonu izbore će organizirati domaći organi, a ne strane institucije. Prema odredbama Izbornog zakona kojeg je Parlamentarna skupština BiH donijela u avgustu prošle godine, državni i entitetski izborni ciklus će se produžiti sa

dvije na četiri godine. Duži ciklus će omogućiti izabranim dužnosnicima da provode znatno ambicioznije i praktičnije političke programe. Četverogodišnji razmak između izbora podrazumijeva mogućnost postizanja prvih pozitivnih rezultata bolnih reformi i to prije nego što se njihovi promotori suoče za novim izborima.

Ja sam također pokrenuo dijalog sa izabranim dužnosnicima putem Konsultativnog foruma za partnerstvo. Cilj Forumu je da rad međunarodne zajednice odgovara bh. političkom realitetu, pritom vodeći proces ka potpunijoj odgovornosti domaćih snaga.

Međunarodna zajednica radi na jačanju građanskog društva i razvoju autentičnog glasa koji izražava probleme građana. Prije nekoliko mjeseci sam uspostavio Građanski forum koji se već nekoliko puta sastao. U diskusijama su učešće uzeli intelektualci, umjetnici, prosvjetni radnici, religijske vođe i mnogi drugi koji su svojim idejama doprinijeli produbljavanju debate o izgledu društva kojeg građani Bosne i Hercegovine priželjkuju u svojoj zemlji.

Dozvolite mi da se osvrnem i na pitanje za koje ste, siguran sam, najviše zainteresirani. To je sigurnost. Proces očuvanja socijalnog mira, političke stabilnosti i ekonomskog rasta u Bosni i Hercegovini zajednički vode međunarodna zajednica i napredne snage građanskog i političkog društva u BiH. A preduvjet za taj proces je bezbjedna sigurnosna klima – u ovom trenutku SFOR je jedina prava garancija sigurnosti.

U toku 2001. godine je nekoliko operacija koje su izvele međunarodne organizacije u BiH nosile u sebi element rizika u smislu sigurnosti. U nekim slučajevima lokalna policija nije bila u mogućnosti ili nije htjela pružiti adekvatnu zaštitu. Događanja koja su uslijedila nakon toga naglasila su potrebu za daljim prisustvom SFOR-a u Bosni i Hercegovini, sa mogućnošću pružanja sigurnosti domaćim i međunarodnim dužnosnicima koji su izloženi napadima od strane nacionalističkih ekstremista. U maju prošle godine lokalna policija nije obezbijedila

adekvatan stepen sigurnosti prilikom postavljanja kamena temeljca za izgradnju Ferhadije džamije u Banjoj Luci. Ceremonija je morala biti prekinuta usljed demonstracija i nasilja, kojom prilikom je jedan učesnik smrtno stradao.

Drugi pokušaj je bio uspješan, pored ostalog, i zbog toga što je SFOR obezbijedio sigurno okruženje. U aprilu su službenici OHR-a i Privremene uprave koju sam ja imenovao da izvrše uvid u poslovanje Hercegovačke banke bili pretučeni i izloženi maltretiranju prilikom ulaska u banku radi vršenja uvida u njenu dokumentaciju. U urede banke su ušli tek nekoliko dana poslije pod zaštitom SFOR-a. Ova dva primjera podcrtavaju neophodnost, potrebu i važnost značajnog prisustva SFOR-a u BiH, ukoliko želimo uspješno okončati naš zadatak. Apsolutna potreba za postojanjem jakih snaga sigurnosti u Bosni i Hercegovini ne može se nikako prenasaglasiti u periodu pred, tokom i nakon općih izbora koji će biti održani u oktobru.

Od suštinskog je značaja za sigurnost u budućem periodu da, od 1. januara 2003. godine, kada se gasi misija UN IPTF-a, SFOR ima stalnog međunarodnog policijskog partnera.

U domaćoj sigurnosnoj arhitekturi Bosne i Hercegovine postignuti su značajni pomaci. Dozvolite da naglasim najznačajnije:

– Prvo, deminiranje. I ove godine, rad u ovoj oblasti nastavljen je krupnim koracima.

– Drugo, državna odbrambena politika. Predsjedništvo BiH je 11. maja usvojilo veoma značajan Dokument o državnoj odbrambenoj politici, koji obuhvata vojnu doktrinu zasnovanu na odbrani integriteta Države BiH.

1. Treće, smanjivanje broja pripadnika entitetskih oružanih snaga. Postoji sveobuhvatan plan za restrukturiranje entitetskih oružanih snaga. Planovi smanjivanja broja pripadnika oružanih snaga predstavljeni su u novembru.

Oružane snage Federacije smanjit će se sa 22.000 pripadnika na 13.200 pripadnika do kraja 2003. godine, a oružane snage Republike Srpske smanjit će se sa 10.150 na 8.000 pripadnika do 2003, te na 6.600 do 2005. godine.

– Četvrto, sigurnosna politika za BiH. SCMM u proširenom sastavu načinio je značajne pomake na izradi suštinskog strateškog okvirnog dokumenta, Sigurnosne politike BiH.

Reformirane strukture lokalne policije i funkcionalnog neovisnog sudstva predstavljaju suštinski element u obezbjeđenju sigurnosti i vladavine prava – ova dva elementa predstavljaju osnovne dijelove sigurnosnog mozaika. Kako sam navodio nekoliko puta na različitim forumima, ja vidim jasnu potrebu za policijskim snagama na državnom nivou.

Mi nismo u Bosni i Hercegovini da se amaterski odnosimo prema plemenitom poslu koji obavljamo. Mi smo tu da obavimo posao, za narod Bosne i Hercegovine – kao i za narod naših zemalja iz kojih dolazimo. Mi moramo završiti ovaj posao ako želimo osigurati da postignuća ostvarena u proteklih šest godina ne budu protraćena.

Vaša podrška i dalje je osnovni bedem protiv vraćanja masovnom nasilju. Naš pristup mora i dalje biti zasnovan na postignućima a ne na vremenu provedenom ovdje – ali isto tako mora biti prekaljen novom snagom kako bi se ispunili ključni ciljevi koji će od BiH učiniti stabilnu državu u najkraćem mogućem vremenu.

Proces evropeizacije ove države polako ali sigurno dobija zamah. Postoji samo jedna budućnost koja će osigurati dugoročnu stabilnost i prosperitet ove države – to je budućnost zasnovana na evroatlantskim integracijama. Nije slučajno što su se prvi znaci pomaka u procesu evropeizacije pojavili u vrijeme kada sami bh. građani pokazuju prve znake preuzimanja odgovornosti putem poziva za uspostavljanje većeg nivoa

partnerstva sa međunarodnom zajednicom.

U konačnoj analizi, Bosnom i Hercegovinom moraju upravljati izabrani lideri ove zemlje, a ne stranci. Ima onih koji žele da preuzmu odgovornost – onih koji žele evropsku budućnost – njima je još potrebna pomoć – oni još nisu spremni da sami nose to breme.

Naš konačan cilj je na vidiku, ali još ima onih koji žele posijati kaos, mržnju i uništenje – njih se još treba čuvati. Vaša stalna angažiranost i prisustvo SFOR-a u Bosni i Hercegovini su i dalje potrebni.

Hvala lijepo.